

Wystawa „ekspresjonistów“ polskich: Pannaeu dekoracyjne i płasko rzeźba Zb. Pronaszki.

Wystawa „ekspresjonistów“ polskich.

Od paru tygodni w gmachu Tow. Przyjaciół sztuki pięknych w Krakowie na placu Szczepańskim otwarto wystawę grupy artystów, którzy nazwali się „ekspresjonistami“. I trzeba odrazu dodać, że wystawa ta cieszy się niebywalem powodzeniem; od czasu otwarcia zwiedziło ją parę tysięcy osób. Od dłuższego już czasu żadna wystawa w salonie sztuki na placu Szczepańskim nie ściągnęła takiej liczby zwiedzających.

Należy to niewątpliwie przypisać oryginalności wystawy „ekspresjonistów“. Dzieła sztuki, na niej zgromadzone, uderzają na pierwszy rzut oka odrębnością traktowania tematów, swoistością sposobu kompozycji i indywidualnym stosunkiem twórców zarówno do dzieła samego, jak do widza. Ten ostatni znajdzie się wobec niektórych z wystawionych dzieł w pewnym kłopotie, wobec nieprzyzwyczajenia oka do nowego konwensu formy, stosowanego przez ekspresjonistów. Trzeba dopiero wejścia w ten świat nowych form i nowych pomysłów, aby się w nich zorientować i ocenić ich własne piękno.

Ekspresjoniści polscy nie są zjawiskiem odosobnionem. Sztuka ich pozostaje w łączności z najnowszymi prądami europejskiego zachodu — neo-impresjonizmem, kubizmem, po części nawet futuryzmem. Wszystkie te prądy cechuje dążenie do wydobywania w obrazie możliwie najsilniejszego wy-

Na ziemi włoskiej: Plac Wiktora Emmanuela w Udine. Po lewej stronie ratusz (municipium), gdzie się mieści obecnie niemiecka komenda. (Fot. Bofa)

razu istoty przedstawianego przedmiotu, niezależnie od jego cech zewnętrznych i przemijających. Obok tego zaś dążenie do wytworzenia własnego stylu, stylu nowoczesnego, któryby tak charakteryzował

Wystawa „ekspresjonistów“ polskich: Fragment ścianny z rzeźbami Gwoźdeckiego i pejzażami Mierzejewskiego.

naszą epokę w sztuce, jak np. charakteryzuje styl gotycki średniowiecze, jak styl odrodzenia lub baroku charakteryzują stanowczo i swoście pewien okres życia europejskiej cywilizacji. W ekspresjonizmie te dwa dążenia nowoczesnych prądów artystycznych łączą się i harmonizują. Stąd też płynie sympatya ekspresjonizmu dla kierunków prymitywistycznych w sztuce, nie wyłączając sztuki ludowej, ujawniona na krakowskiej wystawie przez wystawienie razem z dziełami polskich ekspresjonistów malowideł podhalańskich na szkło. Prymitywy bowiem, bez względu na to, skąd początek swój biorą, ujmują w obrazie kształt najogólniejszy przedmiotu, będący zarazem jego wyrazem; stąd też trafiają w sedno, w istotę rzeczy, a jednocześnie, podporządkowując szczegóły formie ogólnej, dążą do wytworzenia stylu. Stąd też pokrewność prymitywów z ekspresjonizmem. Lecz to, co w prymitywach jest tylko nieświadomą tendencją, ekspresjoniści czynią dziełem świadomego dążenia. Dzieło sztuki każde, każdy obraz, winien być własnym życiem, posiadać własną logikę formy, niezależną od kształtów natury, które są rzeczą przypadku, podczas gdy formy obrazu są dziełem wyboru, dokonanego przez indywidualność danego artysty. A ten wybór u ekspresjonistów zdąża w kierunku njmowania przez formę najwnętrzej istoty rzeczy — co jest ich stylem, a co zawsze zresztą było hasłem każdej wielkiej sztuki.

Oczywiście, ekspresjonizm nie osiągnął jeszcze pełni swego wyrazu. Wystawa krakowska daje wy-

Wystawa „ekspresjonistów“ polskich: Słania z pejzażami Hryniewskiego i Czyżewskiego oraz kompozycją Mierzejewskiego.

Wystawa „ekspresjonistów“ polskich: Wzlot płaszczyzny obraz T. Czyżewskiego „Głowa“.